

Vastaus kirjalliseen kysymykseen tyttöjen silpomisten ehkäisemisestä ja rikosvastuun toteutumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sofia Vikmanin /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 478/2017 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä tyttöjen silpomisten nykyistä tehokkaammaksi kitkemiseksi ja rikosvastuun toteutumiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Tyttöjen sukuelinten silpominen on Suomessa rangaistavaa törkeänä pahoinpitelynä. Rikoksesta voidaan tuomita 10 vuotta vankeutta. Myös rikoksen valmistelu, yritys ja osallisuus kuten avunanto siihen ovat rangaistavia. Rikoslaisissa on säädetty jokaiselle velvollisuus ilmoittaa poliisille valmisteilla olevasta törkeästä pahoinpitelystä kuten silpomisesta. Lapsen vanhempien vastuu on vielä ankarampi: passiivisesti tekoon suhtautuva vanhempi voidaan tuomita itse pahoinpitelyrikoksesta.

Rikosvastuu jää valitettavan usein toteutumatta sen takia, ettei poliisille ilmoiteta silpomisesta tai sen uhasta. Joka tapauksessa rikosoikeus ei ole riittävä työkalu silpomisten ennalta ehkäisemiseksi. Silpomisen ehkäisyssä tärkeässä roolissa ovat sosiaali- ja terveydenhuolto, etenkin lastensuojelu, neuvolat ja kouluterveydenhuolto, sekä opetustoimi. Näiden ja kolmannen sektorin yhteistyötä on syytä jatkaa silpomisten ehkäisemiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on vuonna 2012 julkaissut tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen estämisen toimintaohjelman vuosille 2012—2016. Ohjelma sisältää lukuisia toimenpiteitä (mm. koulutuksen varmistaminen, ammatihenkilöstön osaamisen kehittäminen, maahanmuuttajayhteisöjen asenteisiin vaikuttaminen, tutkimuksen edistäminen, yhteistyön ja koordinoinnin kehittäminen), joiden toteutumisen hallitus aikoo varmistaa jatkossakin.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti on oikeusministeriön pyynnöstä laatinut selvityksen pakkoavioliittojen poliisille ilmoittamisen esteistä ja viranomaisyhteistyön ja rikosprosessiketjun toimivuudesta avioliittoon pakottamista koskevissa asioissa. Selvitys julkaistiin 18.10.2017 (Virve Toivonen: Pakkoavioliittojen esiintyminen ja ilmitulo Suomessa; http://oikeusministerio.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvitys-pakkoavioliitot-ovat-todellisuuttamyos-suomessa-viranomaisten-koulutusta-ja-yhteistyota-vahvistettava). Oikeusministeriö on kutsunut viranomaisahoja aiheita koskevaan ajankohtaiskeskusteluun, jonka tarkoituksena on käydä läpi muun muassa nykyiset ilmoitusvelvollisuudet ja niiden edellyttämät toimenpiteet sekä ohjeistukset ja koulutus ja niiden toimivuus. Kokouksessa voidaan käsitellä pakkoavioliittojen ohella myös muita maahanmuuttajanaisten oikeuksien toteutumista koskettavia ja aihe-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 478/2017 vp

seen läheisesti liittyviä muita teemoja, kuten tyttöjen silpominen ja ns. kunniaväkivalta. Kokouksessa on tarkoitus kartoittaa tarpeita jatkotoimenpiteille.

Tyttöjen sukuelinten silpominen on siis säädetty rangaistavaksi ja siihen liittyy ankara rangaistusuhka. Koska teon rangaistavuudesta ei vallitse epäselvyyttä, esimerkiksi erilliselle rangaistussäännökselle ei ole tarvetta. Lainsäädäntö täyttää sitä koskevat kansainväliset velvoitteet eikä jo rangaistavia tekoja ole perusteltua säätää uudestaan rangaistaviksi. Erillissäännös ei käytännössä vaikuttaisi oikeustilaan, joten se olisi luonteeltaan symbolinen. Perustuslakivaliokunnan käytännöstä ilmenee, että pelkästään symbolisista syistä ehdotettuihin kriminalisointeihin on suhtauduttava torjuvasti (PeVL 5/2009 s. 3/II ja PeVL 29/2001 vp s. 4).

Kansainvälisten kokemusten perusteella ei myöskään ole viitteitä siitä, että erillinen säännös tehostaisi rikosvastuun toteutumista. Erillinen säännös aiheuttaisi enemmän rajaus- ja tulkintaongelmia kuin poistaisi niitä. Esimerkiksi Ruotsissa erityissäännöksen nojalla on tuomioistuimissa käsitelty tiettävästi vain muutamia tapauksia. Vuonna 2004 tehdyssä 15 Euroopan maata käsittäneessä kansainvälisessä vertailussa todettiin, että yhdessäkään erityissäännöksen käyttöön ottaneessa valtiossa silpomisia ei ollut käsitelty tuomioistuimissa (Leye & Deblonde, s. 13). Toisaalta silpomisesta on tuomittu rangaistuksia maissa, joissa teon rangaistavuus perustuu yleissäännökseen (esim. Ranska). Mainitun kansainvälisen vertailun johtopäätöksenä todettiin, että erityissäännökset eivät ole tarpeen rikosvastuun kannalta eivätkä ne tehosta sen toteutumista. Vaikka erilliset säännökset korostavatkin ilmiön rangaistavuutta, ne saattavat samalla olla leimaavia tai syrjiviä.

Helsingissä 22.11.2017

oikeusministeri Antti Häkkänen